

Svar från Majbacken

I DN den 18 december skriver Barbro Westerholm (BW), ordförande för Äldreboendedelegationen, om delegationens betänkande. En ny form av mellanboende för äldre personer presenteras, något som man kallar för trygghetsboende. BW lyfter fram en fråga som kommer att bli alltmer betydande i takt med en ökande äldre befolkning och minskande såväl personella som ekonomiska resurser i framtiden.

Vi vill berätta om goda exempel som redan finns och som försöker verka och leva med den ansatsen som beskrivs i BW:s artikel.

I många år har en gräsrotsrörelse kämpat för sådana boendialternativ och några få goda exempel finns idag i landet, ofta benämnda gemenskapsboenden eller kollektivhus. Anledningen till att dessa tankar växer fram är många. En väsentlig anledning är att människor som kommit upp i de åldrar då barnen flyttat hemifrån inte skall behöva bo kvar i onödigt stora lägenheter eller hus. Det kan medföra ensamhet och ofta en lång väntan på att barn och barnbarn skall höra av sig och motsvarande oro hos dem för att föräldrarna ska bli isolerade på äldre dar.

Förr eller senare lämnas också den ena partnern i ett förhållande ensam och omställningen kan bli stor då man mitt uppe i ett sorgearbete också måste lämna sitt alltför stora, tungskötta boende. Många äldre är redan idag ensamstående på grund av skilsmässor eller av andra anledningar, vilket också är ett argument för att skapa fler gemenskapsboenden. I storstäderna är runt 60 % enpersonshushåll. Hur många av dessa som skulle välja att leva i ett gemensamhetsboende vet ingen. Utbudet av sådana är helt enkelt så gott som obefintligt.

Men vi vet att det finns många, i dagsläget särskilt kvinnor, som önskar sig ett sådant boende som BW skriver om, men jordabalken och hyreslagstiftningen med en stark besittningsrätt, gynnar inte ett gemenskapsboende. Därför har också många försök till sådana boenden runnit ut i sanden med åren. Rörelsen har också fått kämpa mot en stelbent byggsektor, där boendets sociala kvaliteter inte haft högsta prioritet. Den sociala dimensionen, att det skall vara roligt och stimulerande att bo, har kanske inte alltid förts fram på arkitekt- och byggutbildningar.

Men det finns idag goda, om än få exempel, på boenden för människor i mogen ålder, ofta i allmännyttans regi. Enstaka exempel på bostadsrättsföreningar som är gemenskapsboenden finns också. I något fall har ett privat initiativ tagits där man har köpt nedlagda servicehus för att skapa gemenskapsboende. Så har skett i Tersen i Falun, där ett servicehus med 52 lägenheter nu omvandlas till ett trevligt boende med vardagsgemenskap och gemensamt kök. Målet är att göra om uthyrningsformen till en kooperativ hyresrätt med stort inflytande från de boende. I Lund finns boendet Russinet i allmännyttans regi. I Stockholm har allmännyttan Familjebostäder varit mest aktiv och där finns bl.a. Färdknäppen, Sockenstugan och Sjöfarten, vilka alla vänder sig till personer i mogen ålder. I Mölndal har allmännyttan Mölndalsbostäder byggt Kornet, som från början hade målsättningen att det skulle vara ett 40+ boende, men som idag även har några yngre personer boende i huset.

2004 kontaktades Familjebostäder i Göteborg av en grupp engagerade personer, som tillhör den ideella föreningen BOIHOP, med syftet att skapa ett gemenskapsboende. Som ett resultat av detta möte, blockhyr idag den ekonomiska föreningen Majbackens Bogemenskap 25 fullt utrustade lägenheter i ett handikappanpassat höghus. De boende har ett självförvaltningsavtal med Familjebostäder. På så vis får föreningen en inkomst till boendets gemensamma driftskostnader. De boende i Majbacken, mellan 43-87 år, hyr cirka 200 kvadratmeter som gemensamhetslokal med kök, stor matsal, gästrum, kontor, TV-rum och en snickarbod. De boende har själva iordningställt lokalerna, vilket också bidragit till gemenskap. I föreningen

finns nu efter fyra år bl.a. filmklubb, trädgårdsgrupp, litteraturcirkel, städgrupp, verkstadsgrupp...

Navet i föreningen är matlagen. Fyra personer åt gången lagar mat till de andra 25 boende två dagar i veckan. Själv behöver man alltså bara laga mat sex gånger per säsong, men man kan å andra sidan sätta sig vid dukat bord cirka 35 gånger. Spontant uppstår många initiativ till gemensamma aktiviteter omkring resor, bio- och teaterbesök och utflykter. Några har en gemensam bilpool. Med möjligheter till ett sådant socialt och aktivt boende räknar de boende med att kunna hålla sig glada och friska i inträdet till den tredje livsfasen.

Förutsättningarna för att sådana här boenden ska kunna växa i omfattning är dock att:

- lagstiftningen kring skilda boendeformer måste ses över och moderniseras, så att de gemensamma åtagandena kan bibehållas över tid.
- bostadsföretagen, kommunala som privata, uppmanas att utveckla och/eller bygga hus, ändamålsenliga för gemensamt boende.
- man bör så långt möjligt förenkla driftsformerna för gemenskapsboenden.

Bertil Hagström (boende på Majbacken i Göteborg)

Elisabeth Olszon (boende på Majbacken och vice ordförande i Kollektivhus NU)

Birgitta Rang (ordförande BOIHOP, Göteborg)